

**Metodyka pracy
adwokata i radcy
prawnego w sprawach
o przestępstwa
z nienawiści**

Przedmowa

Rosnąca agresywność języka debaty publicznej, szczególnie w mediach społecznościowych, jak i wydarzenia ostatnich miesięcy, między innymi śmierć prezydenta *Pawła Adamowicza*, pokazują, że zachowania motywowane uprzedzeniami to palący problem dla polskiego społeczeństwa. Wyraźnie zwiększona liczba zachowań motywowanych uprzedzeniami sprawia, że z problemem tym coraz częściej w swojej praktyce spotykają się również adwokaci oraz radcowie prawni, działający jako profesjonalni pełnomocnicy i obrońcy swoich klientów.

Przestępstwa motywowane uprzedzeniami, w tym także mowa nienawiści, to specyficzna kategoria przestępstw, wymagająca specjalistycznej wiedzy i odpowiedniego przygotowania merytorycznego, znajomości przepisów prawa materialnego i unormowań proceduralnych. Prowadzenie spraw o przestępstwa z nienawiści wymaga często od adwokata lub radcy prawnego przywołania standardów prawa międzynarodowego, wskazania szerszego kontekstu danej sprawy, w tym jej tła społeczno-kulturowego, przełamania niechęci organów ścigania czy nawiązania współpracy z organizacjami społecznymi. Profesjonalne świadczenie pomocy prawnej w tej kategorii postępowań wymaga również znajomości specyfiki pracy z osobą pokrzywdzoną przestępstwem z nienawiści.

„Metodyka pracy adwokata i radcy prawnego w sprawach o przestępstwa z nienawiści” odpowiada na powyższe potrzeby i wyzwania. Książka ta jest praktycznym poradnikiem dla adwokatów i radców prawnych, występujących w charakterze profesjonalnych pełnomocników w sprawach przestępstw z nienawiści. Skupia się na wsparciu pracy adwokata lub radcy prawnego w postępowaniu

karnym, wskazując jednocześnie na wybrane aspekty pracy profesjonalnego pełnomocnika w postępowaniu cywilnym i administracyjnym.

Jako pełnomocnicy reprezentujący swoich klientów w sprawach o przestępstwa z nienawiści musimy pamiętać, że nasza rola nie kończy się na sali sądowej czy w murach prokuratury. Rolą adwokatów jest również kształtowanie odpowiednich standardów debaty publicznej na temat przestępstw z nienawiści. Ustawowym zadaniem Adwokatury jest bowiem nie tylko udzielanie pomocy prawnej, ale również współdziałanie w ochronie praw i wolności obywatelskich oraz w kształtowaniu i stosowaniu prawa. Jestem przekonany, że korzystanie z niniejszej publikacji będzie przybliżać nas do tego celu.

adw. Jacek Trela
Prezes Naczelnej Rady Adwokackiej

Czyny motywowane uprzedzeniami występowały od zarania dziejów. Doświadczenie tragedii drugiej wojny światowej, która była między innymi wynikiem eskalacji uprzedzeń, wpłynęło na prawo karne i standard ochrony praw jednostki w wielu krajach na świecie, w tym w Polsce. Dziś znaczna część czynów popełnianych ze względu na uprzedzenia jest przestępstwem. Groźba sankcji karnej nie wyrugowała jednak tego negatywnego zjawiska z rzeczywistości społecznej.

Obserwujemy, że zmiany społeczne, polityczne, kulturowe, technologiczne przynoszą nowe i uwypuklają niektóre stare uprzedzenia. Pozwalają również na ich komunikowanie w nowych formach. Jest godnym szczególnego potępienia, gdy eskalacja uprzedzeń dzieje się z inspiracji, za przyzwoleniem lub dzięki braku reakcji władzy państwowej i mediów, w tym publicznych.

Prezydium Krajowej Rady Radców Prawnych w stanowisku z 21.1.2019 r. (<https://kirp.pl/stanowisko-prezydium-krajowej-rady-radcow-prawnych-z-dnia-21-stycznia-2019-roku/>, dostęp: 1.11.2019 r.) stwierdziło konieczność podjęcia przez polskie władze pilnych, jednoznacznych decyzji mających na celu zwalczanie haniebnego i niebezpiecznego zjawiska, jakim jest mowa nienawiści, prowadząca do innych przestępstw z nienawiści i współwystępująca z nimi.

Kodeks etyki radców prawnych przypomina, że radcowie prawni, wykonujący zawód zaufania publicznego, służą interesom wymiaru sprawiedliwości, ale także obywateli, których prawa i wolności zostały im powierzone w celu ochrony.

Również rolą radców prawnych jest przyczynianie się do urzeczywistniania ochrony praw jednostek i grup przed nienawiścią. Konieczność realizacji tego zadania została mocno podkreślona w ramach obrad II Kongresu Prawników Polskich, który odbył się w czerwcu 2019 r. w Poznaniu. Podczas Kongresu zaprezentowaliśmy również propozycje zmian w Kodeksie karnym, które wzmacniają ochronę przed mową nienawiści.

W realizacji tej roli przez radców prawnych zdecydowanie pomoże także lektura „Metodyki pracy adwokata i radcy prawnego w sprawach o przestępstwa z nienawiści”. Książka w przekrojowy sposób wprowadza w problematykę szczególnego typu przestępstw, jakim są przestępstwa motywowane uprzedzeniami. Wyjaśnia, na czym polega istota tego typu czynów zabronionych, i dostarcza narzędzi do ich identyfikacji. Dużą zaletą opracowania jest podawanie różnorodnych przykładów takich zachowań oraz rodzajów uprzedzeń spotykanych dzisiaj w Polsce oraz w innych krajach.

Opracowanie dostarcza też wyczerpującego przeglądu przepisów prawa materialnego i proceduralnego oraz orzecznictwa sądów krajowych i międzynarodowych, w tym zwłaszcza ETPC, dotyczących przestępstw z nienawiści.

Niewątpliwą zaletą Metodyki jest podanie wzorów pism, którymi mogą się inspirować zarówno profesjonalni pełnomocnicy, jak i osoby pokrzywdzone przestępstwami z nienawiści. Pomocny jest również aneks z symbolami nienawiści.

Metodyka w przystępny, klarowny, wyczerpujący sposób dostarcza wiedzy i inspiracji do działania profesjonalnym pełnomocnikom, radcom prawnym i adwokatom, którzy pragną skutecznie udzielać pomocy prawnej swoim Klientom w tej kategorii spraw, zarówno w postępowaniu karnym, cywilnym, jak i administracyjnym.

r. pr. Maciej Bobrowicz
Prezes Krajowej Rady Radców Prawnych

Powstanie *Metodyki* nie byłoby możliwe bez wsparcia ze strony innych osób zaangażowanych na co dzień w pracę na rzecz ochrony praw człowieka w Polsce. Szczególne podziękowania należą się *Jackowi Mazurczakowi*, *Katarzynie Słubik* oraz *Joannie Subko*, za wspólne konsultacje poszczególnych fragmentów *Metodyki* oraz otwartość na dzielenie się swoją wiedzą i doświadczeniem. Dziękujemy również *Zuzannie Morawskiej-Zakroczymskiej* za pomoc w zgromadzeniu materiałów stanowiących podstawę wielu analiz zawartych w niniejszej publikacji.

Opracowanie uwzględnia stan prawny obowiązujący na dzień 1.11.2019 r.

Warszawa, luty 2020 r.

adw. *Paweł Knut*

[Przejdź do księgarni →](#)